

ІНДУСТРІАЛЬНІ ПАРКИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОМИСЛОВОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Вдовиченко Михайло Михайлович

*здобувач освітнього ступеня доктор філософії,
Державний торговельно-економічний університет*

Умови повномасштабних безпекових, логістичних та енергетичних ризиків загострили потребу у швидкому відновленні переробної промисловості, створенні робочих місць і розширенні експортного потенціалу. Індустріальні парки (ІП) розглядаються як інституційний механізм прискорення інвестицій, оскільки поєднують просторову концентрацію виробництв, інженерно-транспортну інфраструктуру, керовану модель сервісу для резидентів і можливість застосування державних стимулів.

Показовою є динаміка інституційного оформлення: станом на 31.12.2025 до реєстру включено 118 індустріальних парків, з яких 24 додано протягом 2025 року. Водночас у 2025 році з реєстру виключалися парки, що не здійснювали діяльності [1]. На кінець 2025 року в ІП було збудовано 22 промислових підприємств, а 15 підприємств були у процесі будівництва [2]. Це свідчить про перехід частини ІП від “реєстраційної” фази до операційної, однак також підкреслює ризик “номінальних” парків без резидентів та виробничого ядра [1].

Ефекти ІП доцільно аналізувати через три групи економічних механізмів:

1) Агломераційні ефекти: зниження середніх витрат (спільні сервісні функції, логістика, інфраструктура, доступ до підрядників).

2) Кластеризація і ланцюги доданої вартості: зростання продуктивності через кооперацію резидентів, формування мереж постачальників, розвиток спеціалізованого ринку праці.

3) Інституційні ефекти: зменшення трансакційних витрат (стандартизовані правила, «єдине вікно», прогнозованість підключень і землекористування), підвищення довіри інвесторів.

У практичному вимірі індустріальний парк є «пакетом умов», який скорочує час від інвестиційного рішення до запуску виробництва. Тому ключовий критерій успішності, не кількість зареєстрованих ІП, а швидкість та якість конверсії «територія + управління + інфраструктура + стимули» у реальні виробничі проєкти [1; 7].

У системі стимулювання ІП важливу роль відіграють податкові та митні інструменти для ввезення нового обладнання. Зокрема, законодавчі

зміни передбачають звільнення від ПДВ імпорту нового устаткування та комплектуючих, що ввозяться учасниками індустріальних парків [3]. Додатково встановлено умови звільнення від ввізного мита для відповідного устаткування [4].

Для забезпечення цільового використання імпортованого обладнання урядом запроваджувалися процедурні умови контролю та застосування пільг. Зокрема підхід, за якого не потрібно окремим рішенням уряду затверджувати перелік і обсяги обладнання, що імпортується [5]. Економічний ефект цих стимулів полягає у зниженні стартових капітальних витрат і підвищенні інвестиційної привабливості переробних та технологічних проєктів [7].

Другою складовою стимулювання є співфінансування інженерно-транспортної інфраструктури. Як приклад рішення щодо надання 81 млн грн державної підтримки двом індустріальним паркам із механізмом співфінансування 50/50: індустріальному парку «ВінІндастрі» (дорожня інфраструктура) та індустріальному парку «Тернопіль» (електричні мережі) [6]. Ці кейси демонструють що інфраструктурна готовність є критичною умовою для появи резидентів і виробничих інвестицій [6; 7].

Водночас стимулювання має межі ефективності. Якщо парк не має керованої моделі, прозорого механізму залучення резидентів і «пакета» підключень, податково-митні пільги самі по собі не конвертуються у виробництва. Ключовим ризиком є «номінальна інституція» коли парк існує в реєстрі, але не має інфраструктурної готовності, керуючої спроможності та резидентів. Тому потрібні КРІ-орієнтовані підходи до відбору ІП на підтримку та моніторинг фактичної діяльності [1; 7]. Для практичного моніторингу пропонується трирівнева система показників:

1) Рівень індустріального парку (операційна результативність):

Заповнюваність (частка зайнятої площі/ділянок, кількість резидентів).

Швидкість комерціалізації (час від включення до реєстру/готовності інфраструктури до першого резидента та першого запуску виробництва) [1; 7].

Інвестиції резидентів (обсяг капітальних інвестицій; інвестиції на 1 га).

Інфраструктурна готовність (наявність/пропускна здатність електро-, газо-, водомереж, доріг, можливість швидкого підключення) [6; 7].

2) Рівень громади/регіону (соціально-економічна віддача):

Нові робочі місця (кількість, структура зайнятості, якість робочих місць).

Податкова база (приріст надходжень до місцевого бюджету, ефект для землекористування).

3) Рівень держави (структурні зрушення і конкурентоспроможність):

Додана вартість переробки та експорт (зокрема, частка продукції з більшою технологічною складністю).

Імпортозаміщення (зменшення критичного імпорту за окремими товарними групами).

Технологічність і інноваційність (R&D активність, нові виробничі технології).

Ресурсоефективність/циркулярність (проекти з відновлення матеріалів, енергоефективні рішення). Законодавчі умови стимулювання прямо охоплюють, діяльність у сфері відновлення матеріалів та науково-дослідну діяльність у межах ІІІ, що робить “зелені” та інноваційні напрями релевантними для ІІІ як інструменту трансформації структури економіки [3; 7].

Тому доцільно застосовувати спрощений підхід до оцінювання «витрати–результат» державної підтримки. Витрати держави: співфінансування інфраструктури + адміністрування стимулів [6]. Прямі результати: кількість резидентів, інвестиції, робочі місця, введені потужності [2; 7]. Фіскальна віддача: податкові надходження, збільшення зарплатної бази, платежі за землю/нерухомість. Непрямі ефекти: розвиток локальних постачальників, зміна структури економіки регіону, експортна інтеграція [7].

Практичний індикатор для порівняння ІІІ між собою: “інвестиції та робочі місця на 1 грн державної підтримки” (для підтриманих інфраструктурних проєктів), а також “час до першого виробництва” як критерій інституційної спроможності парку. Навіть без повної статистики по кожному парку можна сформулювати “матрицю результативності”, яка дозволяє виокремити вузькі місця політики та дати рекомендації для таргетування ресурсів.

Індустріальні парки мають потенціал бути одним із ключових інструментів відновлення промисловості, про що свідчить інституційне розширення реєстру (118 ІІІ станом на кінець 2025 року) та наявність виробничих проєктів у межах парків (37 підприємств збудовано або будуються) [1; 2].

Список використаних джерел:

1. Повідомлення про результати 2025 року: 37 підприємств збудовано або будуються в індустріальних парках; структура (22/15). URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/zrobleno-v-ukraini-v-industrialnykh-parkakh-vprodovzh-2025-roku-zbudovano-abo-buduietsia-37-zavodiv>

2. Дані про 118 індустріальних парків станом на 31.12.2025 (у т.ч. 24 додано у 2025 році; виключення парків без діяльності). URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/4076149-u-minekonomika-skazali-skilki-zavodiv-pobuduvali-v-industrialnih-parkah.html>

3. Закон України № 2330-ІХ від 21.06.2022 (зміни до ПКУ щодо умов діяльності ІІІ; ПДВ-стимули). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2330-20>

4. Закон України № 2331-ІХ від 21.06.2022 (умови звільнення від ввізного мита для обладнання учасників ІІІ). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2331-20>

5. Рішення/повідомлення щодо умов звільнення від ПДВ та ввізного мита для ІП (урядові процедурні умови). URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uriad-vyznachuv-umovu-zviltennia-vid-pdv-ta-vviznoho-myta-dlia-industrialnykh-parkiv>

6. Державне стимулювання інфраструктури: 81 млн грн, співфінансування 50/50 (ІП “ВінІндастрі”, ІП “Тернопіль”). URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/zrobлено-v-ukraini-shche-dva-industrialni-parky-otrymaid-derzhavne-stymulivannia-na-81-mln-hryven>

7. Guide: Investment incentives for industrial parks (UkraineInvest) – огляд стимулів/логіки реєстру. URL: https://ukraineinvest.gov.ua/wp-content/uploads/2025/03/guide_industrial-parks_eng.pdf